

Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta

Internetowy kwartalnik dla hodowców

Nr 43 (lipiec – wrzesień 2024)

© Małgorzata Zduńczyk, Zdzisław Jakubanis, Manfred Uglorz

Korekta: Zdzisław Jakubanis

Skład: Manfred Uglorz

Redakcja nie odpowiada za nadesłane teksty i zastrzega sobie dokonanie w nich koniecznych zmian.

Przedruk, odtwarzanie lub przetwarzanie całości lub fragmentów internetowego czasopisma (Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta [Internetowy kwartalnik dla hodowców]) w mediach każdego rodzaju wymaga zezwolenia Redakcji.

Wszystkie zdjęcia i rysunki wyłącznie dla celów poglądowych.

All photos and drawings for illustrative purposes only.

Alle Fotos und Zeichnungen dienen nur zur Veranschaulichung

Na stronie tytułowej: Turkot altenburski – Fot. Zdzisław Jakubanis

Kontakt: niwela@gazeta.pl

Spis treści

Manfred Uglorz, *Loczek*, 3

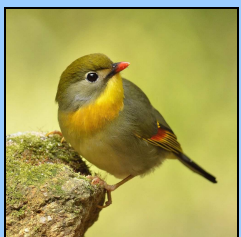

Manfred Uglorz, *Orawska*, 10

Manfred Uglorz, *Orłowska*, 12

Manfred Uglorz, *Pekińczyk czerwonodzioby*, 15

Zdzisław Jakubanis, *Jesiotry*, 18

Wzorce

Małgorzata Zduńczyk, Manfred Uglorz:

Hiszpańska flamenka, kiskunfelegyhazki gładkogłowy lotny,

kosowski długopiejący,

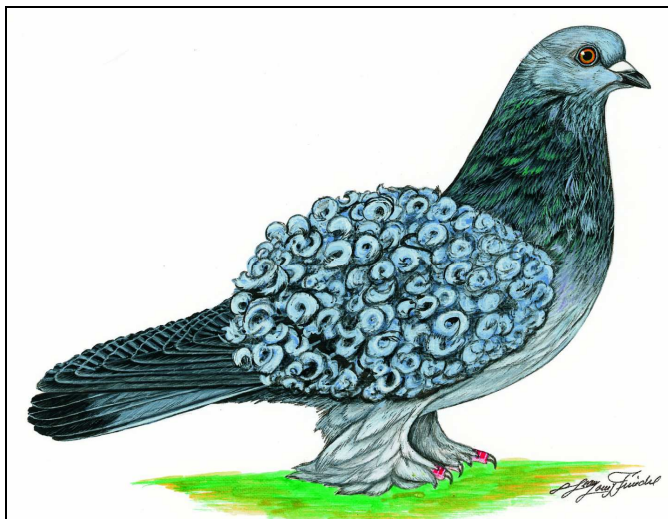
otter, morawski biały brązowooki, 28

Filatelistyka, 39

Loczek (EE 601)

N: Lockentaube, F: Frisé, A: Frillbac

Pochodzenie

Trudno ustalić dokładne pochodzenie loczków, obecnie zaliczanych do grupy VII (strukturalne). Zakłada się, że loczki pochodzą z Azji lub południowo-wschodniej Europy. Eugeniusz A. Terlecki uważa, że „pierwotną ich ojczyzną jest Hindostan (Indye wschodnie), stąd dostały się do Afryki północnej (Kairo), a wreszcie do Europy”. Pogląd ten może być prawdziwy, ponieważ w Indiach za czasów panowania Mogolów hodowano różne rasy gołębi.

H. Marks (*Huhn- struktur- und warzentauben*, 1980) podaje za Meschem, że gołębie kędzierzawe były już w Europie na początku XVII wieku, ale do Niemiec trafiły prawdopodobnie dopiero 100 lat później.

G. Neumeister (*Das Ganze der Taubenzucht*, 1836) pisał o gołębiach kędzierzawych w kolorze białym. Wspominał także o bładoniebieskich. Ale według niego nie były one tak piękne jak białe.

W czasopiśmie z 1858 roku, poświęconym gołębiom, opisane zostały gołębie o skręconych piórach, które można było spotkać głównie w Holandii. Mają one koronkę, upierzenie białe, także czerwonożółte, czasem ciemnobrązowe i krótkie upierzone nogi.

B. Dürigen (*Die Geflügelzucht*, 1886) podaje, że gołębie lokowane pochodzące z Węgier i Austrii, były najdoskonalsze. Na terenie Austrii były jednak rzadko spotykane. Holenderskie i francuskie gołębie kędzierzawe, które były w Wiedniu znane już w 1765 roku, nie miały tak pięknie skręconych piór, jak te, które pochodziły z Węgier.

Z tych krótkich notatek jasno wynika, że poszukiwanie ojczyzny współczesnych loczków jest przedsięwzięciem nie rokującym sukcesu, i że jakość struktury upierzenia

ich przodków była różnie oceniana. Wynika także z nich, że pierwotnie musiały istnieć różne lokalne typy loczków. Obecnie obowiązuje tylko jeden typ, niezależnie od tego, czy są one z koronką lub bez koronki.

W Polsce loczki nigdy nie były popularne. Prawdopodobnie po raz pierwszy pisał o nich A. hr. Sumiński (1898 r.). Znacznie więcej napisał Eugeniusz Adolf Terlecki w swojej książce pt. „*Chów gołębi*” (1907 r.) Warto zacytować opis dany przez Terleckiego, bowiem pozwoli on nam uzmysłować sobie, jak bardzo w XIX wieku zmienił się wygląd loczków. E. A. Terlecki pisze, że „tylko pióra pokrywowe skrzydeł są kędzierzawe, podczas gdy całe upierzenie jest gładkie. Powyższe loczki są dłuższe i cieńsze, niż u gołębia kędzierzawego. Głowa jest prawie zawsze gładka, dziób u białych osobników cielisty, u barwnych ciemny; żółty po siada odcień żółty aż do brunatnego, obwódka oczna wąska, biała. Grunhaldt wspomina także o czubatych gołębiach loczkowatych. Szyja dość krótka, wygięta, pierś szeroka, wypukła, grzbiet lekko wygięty, bardzo szeroki w barkach. Skrzydła dość długie, ściśle do ciała przylegające, dotykają się ponad ogonem. Nogi krótkie mają pończoszki lub papucie, ostatnie występują zazwyczaj u białych egzemplarzy. Z jedno-barwnych są tylko białe piękne osobniki. Dalej znane są także niebiesko-płowe z czarno-szarymi i czerwono-płowe gołębie loczkowate z czerwonymi wiązaniami. Dürigen opisuje także tarczowate, w czerwonym upierzeniu. — Gołąb ten, hodowany jest najwięcej na Węgrzech i zachodnich krajach koronnych austriackich” (zachowano dawną pisownię).

Charakterystyka ogólna

Loczek zarówno z posadowienia, jak i sylwetki jest gołębiem typu polnego, średniej wysokości, o szerokiej piersi i dość luźnym upierzeniu. Główną, charakterystyczną cechą loczków jest występowanie u nich na tarczach skrzydeł skręconych piór i dlatego też często dawniej nazywane były gołębiami kędzierzawymi. Upierzenie loczków jest niepowtarzalne, nie występujące u innych gołębi uznanych ras.

Opis cechy rasowości

Opis cech rasowości rozpocząć należy od opisu struktury upierzenia, znajdującego się na skrzydłach. **Skrzydła** loczków są szerokie, spoczywają na ogonie, a tarcze skrzydeł prawie okrągłe. Lotki powinny być zwarte.

Każde pióro na tarczach powinno tworzyć szeroki, zakręcony i zamknięty lok. Loki powstają dlatego, ponieważ nieco wąkie końce dość długich piór na tarczach skrzydeł są skręcone – podobnie jak w korkociągu – dwa lub trzy razy.

Czasem występują także loki na pasach, a chorągiewki na lotkach I rzędu są nieznacznie frezowane, co podnosi wartość struktury lokowatości. Słabsze loki od strony szyi są dopuszczalne.

Zwrócić należy uwagę, że dawniej struktura lokowatości nie była tak rozwinięta i doskonalsza jak obecnie. Obecny wygląd tarcz loczków, kształt loków i stopień skręcenia piór, jest efektem pracy kilku pokoleń hodowców. Jaka była droga od pierwszych, wprowadzonych loczków do Europy do nam współczesnych, można wnioskować z obserwacji rowoju upierzenia piskląt. Pierwsze objawy powstawania loków, pojawiają się

u nich przed końcem drugiego tygodnia życia. Od 3 tygodnia życia, późniejsze rozmieszczenie loków i ich struktura na tarczach jest już wyraźnie widoczna, chociaż jeszcze nie w pełni rozwinięta.

Pióro: według G. Prütza (1886)

Według: G. Prütz (1886)

Głowa loczków jest średniej wielkości, nieco wysklepiona, a w zależności od odmiany barwnej, gładka lub z koronką z rozetami z obu stron. **Oczy** są od czerwonych do pomarańczowych. Kolorowe oczy mają również białe, ponieważ białe loczki powstały na skutek długotrwałego kojarzenia z sobą loczków żółtopłowych oszronionych. Ale loczki tarczowe mają oczy ciemne. Kolor słabo rozwiniętych **brwi**, jest od bladego do czerwonego.

Kolor średniej długości **dzioba** zależy od ubarwienia. Czarny jest u niebieskich oszronionych i czarnych; od ciemnorogowego do czarnego u czerwonych oszronionych; jasnorogowy u żółtych oszronionych oraz recesywno cze-

rwonych i recesywnych żółtych. U białych i tarczowych jest jasny. Loczki mają woskówki bardzo słabo rozwinięte.

Piers loczków jest dość szeroka i dobrze wysklepiona. Na niej osadzona jest stosunkowo krótka szyja, pełna przy ramionach i zwężająca się w kierunku głowy. Tym samym plecy przy ramionach są szerokie, które niezbyt wyraźnie opadają w kierunku dobrze zwartego **ogona**, a który z plecami tworzy jedną linię. Średniej długości **nogi**, loczki mają w pończoszki, ale gołębie z koronką mają średniej długości, gęste łapcie, a z boku pióra lekko skrzycone.

Duże wady w budowie

Do wad zalicza się słaby i za długi korpus, zbyt niska postawa; miękkie, w kształcie frędzli, krótkie, otwarte (nieskręcone), nieregularne loki; a także za długie skrzydła i wadliwą koronkę.

Rodzaje kolorów

Gołębie gładkogłowe występują w kolorze czarnym, czerwonym recesywnym, recesywnie żółtym, białym, niebieskim oszronionym, czerwonym oszronionym, żółtym oszronionym. Tarczowe znane są w kolorze czarnym, czerwonym, żółtym, niebieskim z pasami, niebieskopłowym z pasami, czerwopłowym i żółtopłowym. Spotyka się czasem także loczki z białymi tarczami.

Gołębie z koronką są białe oraz tarczowe w kolorze czarnym, niebieskim z pasami, czerwonym, żółtym, czerwopłowym, żółtopłowym.

Czarne, recesywne czerwone, recesywne żółte powinny mieć intensywny i równomiernie rozłożony kolor. Białe zaś powinny być bez żółtego

nalotu na piórach. U gołębi oszronionych i płowych pasy powinny być wyraźne i możliwie równe.

Niebieskie oszronione mogą być jasne lub ciemne, ale pasy u nich na skrzydłach powinny być czarne. Tarcze na skrzydłach oraz głowa może być od jasnego do ciemnego oszronienia. Ogon u niebieskich, lotki i wstęga w ogonie są ciemne.

Czerwone oszronione mają kolor ceglastoczerwony, głowę koloru od jasnego do

ciemnego, ale bez jakichkolwiek cętek. Policzki są u nich nieco jaśniejsze, natomiast szyja, pierś i pasy muszą być czysto brązowoczerwone. Lotki i ogon jest jasny, jednak przy stosinie kolor powinien być ciemniejszy. Pióra pokrywowe na ogonie powinny być nieco ciemniejsze, tarcze skrzydeł zaś od jaśniejszego do ciemniejszego oszronienia.

U żółtych oszronionych podstawowy kolor powinien być intensywny, żółtobułkowy, a rozmieszczenie koloru takie, jak u czerwonych oszronionych..

Gołębie tarczowe mają podstawowy kolor biały. Kolorowe są jedynie tarcze skrzydeł. U tarczowych od 7 do 10 lotek powinny być białe. Ale toleruje się nawet do dwanaście lotek oraz nieliczne kolorowe pióra na podudziach.

Duże wady w rysunku i kolorze

U czarnych wadą jest niebieskoczarny odcień; u białych nieczysty kolor upierzenia i dzioba; u niebieskich oszronionych nieczysty kolor podstawowy, a także rdza i siwowatość w lotkach; u czerwonych oszronionych niebieski nalot, kolorowe lotki i pióra w ogonie oraz za jasny dziób; u żółtych oszronionych niebieski nalot, kolorowe lotki i pióra w ogonie, za ciemny dziób.

U tarczowych wadą jest niewłaściwy kolor i rysunek, mniej niż 7 i więcej niż 12 białych lotek, kolorowe pióra na białym tle korpusu oraz białe pióra na tarczach skrzydeł.

Uwagi dotyczące hodowli

Loczki należą do gołębi spokojnych i niepłochliwych. Zazwyczaj dobrze się rozmnażają i karmią swoje pisklęta.

Jeśli przy ocenie bierze się pod uwagę ogólny wygląd, a więc zdrowie, kondycję,

zywotność gołębia, przede wszystkim strukturę upierzenia, a następnie sylwetkę i kolor upierzenia, to hodowca powinien zwracać przy selekcji swoich gołębi na:

- właściwe upierzenie tarcz skrzydłowych, kształt loków i ich sprężystość;
- rysunek i kolor upierzenia;
- harmonijną budowę, zgodną z wymogami wzorca.

A więc należy kojarzyć z sobą gołębie o dobrej strukturze upierzenia, jeśli zaś chce skojarzyć gołębia o pięknej barwie, ale o zbyt miękkich lokach, to parą dla niego powinien być gołąb o bardzo dobrej strykturze loków.

Módy nakładamy obrączkę numer 10.

Aby nie niszczyć na skrzydłach struktury upierzenia, należy trzymać gołębia nie tak, jak zazwyczaj się je trzyma, lecz za pierś, aby skrzydła swobodnie zwisały (obowiązuje to również oceniającego na wystawie).

Zdjęcia gołębi ze stron internetowych ogólnie dostępnych.

Manfred Uglorz

Orawska (Oravka)

N: Oravaer Huhn, F: Orava, A: Orava

Obrączki: 1.0 – Ø 22 mm, 0.1 – Ø 20 mm

Pochodzenie

Kury orawskie zostały wyhodowane w Górnej Orawie (Słowacja), przez krzyżowanie miejscowych kur z kogutem rodajlendem, a następnie z niuhempszyrkami i białymi wajandotami.

Charakterystyka ogólna

Jest to rasa średniej wielkości, z umiarkowanie długim, prostokątnym tułowiem, z różyczkowym grzebieniem, o umiarkowanie wysoko noszonym ogonie i bogatym, dobrze przylegającym upierzeniu.

Charakterystyka użytkowości

Kury orawskie są odporne na złe warunki pogodowe, pełne wigoru, szybko rosnące i dobrze opierające się.

Masa ciała koguta do ukończenia 1. roku życia wynosi: od 2,8 do 3,3 kg, waga minimalna 2,5 kg, maksymalna 3,8 kg; kury od 2,1 kg do 2,6 kg, waga minimalna 1,8 kg, maksymalna 3,1 kg. Po ukończeniu 1. roku życia kogut powinien ważyć od 3,1 do 3,8 kg, waga minimalna 2,7 kg, maksymalna 4,3 kg, kury zaś od 2,4 do 3,1 kg, minimalna 2,0 kg, maksymalna 3,6 kg.

Nieśność jest stosunkowo dobra, wynosi bowiem od 180 do 200 jaj w ciągu roku, o skorupce brązowej i ciężarze 55 g.

Budowa i cechy rasowości

Kogut

Głowa koguta jest średniej wielkości. Ma różyczkowy, średniej wielkości **grzebień**, o delikatnym upierzeniu. Kolec grzebienia przylega do karku. Wadą jest zdecydowanie gruby grzebień. **Policzki** koguta są czerwone, delikatnie upierzone; **zausznicze** czerwone, średniej wielkości, owalne, nieco pomarszczone. Wadą są nieco białe zausznicze (powyżej 25%). **Dzwonki** koguta są średniej wielkości, owalne i gładkie; **oczy** pomarańczowoczerwone; **dziób** mocny, średniej wielkości, barwy rogowej.

Prostokątny **tułów**, jest umiarkowanie długi, dość szeroki i pełny. Krótki i kwadratowy jest wadą. **Grzbiet** koguta powinien być szeroki i równy; **pierś** pełna, dobrze umięśniona; również **brzuch** pełny, odpowiednio szeroki i głęboki. Średniej długości **szyja** koguta, noszona jest pionowo, z bogatą grzywą; **skrzydła** są średniej długości, dobrze przylegające do korpusu, a **ogon** szeroko osadzony, noszony pod kątem 55° , o opływowej linii, częściowo rozwarty, z szerokimi i dużymi sierpówkami. Ogon podniesiony zbyt wysoko jest wadą. **Nogi** koguta są średniej długości, również **podudzia**, lecz dobrze umięśnione, bez bufiastego upierzenia; średniej długości **skoki** są żółte, po zewnętrznej stronie nieco czerwone, pazurki koloru rogowego. Wadą jest wysoka postawa, długie podudzia, długie, zielone, cieliste skoki.

Całe **upierzenie** powinno być bogate, o dobrej strukturze, dobrze przylegające do ciała.

Kura

Cechy rasowości kury są podobne do cech rasowości koguta, z wyjątkiem właściwych dla kury. Kura jest mniejsza niż kogut, posiada mocno rozwinięty **brzuch**, jednolicie żółte **skoki**, **ogon** średniej długości, częściowo rozwarty, osadzony jedynie pod kątem do 45° .

Odmiany barwne

Kury orawskie występują w dwóch odmianach, a mianowicie **białej** i **złocistobrazowej**.

Uwagi do hodowli

Kury orawskie hodowane są na jaja i mięso. Jako rasa odporna na złe warunki pogodowe, polecana jest do hodowli na terenach górzystych. Na wybiegu jest pracowita, ale wybieg powinien być trawiasty, porośnięty krzewami oraz drzewami.

Orłowska (Орловская курица)

N: Orloff, F: Orloff, A: Orloff

Obrączki: 1.0 – Ø 22 mm, 0.1 – Ø 20 mm

Pochodzenie

Wyhodowane zostały w europejskiej części Rosji. Bazą były sprowadzone w pierwszej połowie XVIII wieku do Rosji kury z żółtymi dziobami i długimi nogami z Persji. W Rosji nazywano je gilankami, ponieważ pochodziły z prowincji Gilan. Były kolorowe, ale nie miały brody, dopóki nie zostały skrzyżowane z brodatymi kurami rosyjskimi, zwanymi uszanki. Z nich powstały orłowskie. Wyhodowane zostały w dobrach ziemskich Aleksieja hrabiego Orłowa. W XVIII wieku rasę tę wypromował i rozstawił Aleksiej hrabia Orłow-Czesmowski.

W 1884 oraz 1910 roku sprowadzono orłowskie do Niemiec, a następnie do innych krajów europejskich.

Charakterystyka ogólna

To kura między wiejską a kurą rasy malajskiej; więcej niż średniej wielkości, dobrze umięśniona i o szerokim korpusie, o dosyć mocnym kościecu, o średniej wysokości, o podniesionej piersi. Jest kurą brodatą, o bogatym upierzeniu.

Charakterystyka użytkowości

Masa ciała koguta wynosi od 3,0 do 3,5 kg, kury od 2,25 do 2,75 kg. Kura w stosunku rocznym znosi około 160 jaj, o wadze około 53 g. Barwa skorupki jaja jest biała do brązowej. Użytkowość orłowskich nie jest imponująca, jednak jest chętnie hodowana ze względu na oryginalny wygląd.

Budowa i cechy rasowości

Budowa koguta

Charakterystyczną cechą koguta, ale także kury, jest dobrze rozwinięta **broda**, występująca poniżej dzioba oraz mocne i pełne **bokobrody**. **Głowa** koguta jest średniej wielkości, z przodu bardzo szeroka, wypełniona, z dobrze widocznymi brwiami. **Policzki** koguta są czerwone, częściowo przykryte piórami; mocno osadzony na ciemieniu **grzebień** jest orzeszkowy; dzwonki są zdegenerowane, przykryte przez brodę; **zausznicze** przykryte bokobrodami. Kogut ma duże **oczy**, koloru od perłowego do pomarańczowoczerwonego. Z powodu odstających brwi wydają się być ciemne, o dzikim wyrazie; **dziób** ma krótki, mocny, nieco wygięty, żółty, z ciemniejszą górną częścią dzioba, z wyjątkiem odmiany o białym upierzeniu.

Kogut ma **tułów** mocny i podniesioną postawę. **Szyja** u niego jest stosunkowo

długa, prostopadła w stosunku do podłoża, z niezbyt pełną **grzywą**, która nie przykrywa ramion; **grzbiet** średniej długości, szeroki, płaski i opadający, szeroki w ramionach; **skrzydła** dosyć długie, nieco odstające; **siodło** szerokie, z pełną, jednak z niezbyt długimi piórami poduszką. Stosunkowo krótki **ogon**, z wieloma, niezbyt długimi sierpówkami, jest dosyć szeroki, czasem noszony pod kątem prostym. Szeroka **pięść** wysunięta jest do przodu. **Brzuch** jest szeroki i dobrze rozwinięty.

Podudzia u koguta są średniej długości, dobrze widoczne, z przylegającym upierzeniem, **skoki** zaś nieco więcej niż średniej długości, gładkie, koloru od cytrynowego do pomarańczowożółtego, a **palce** mocne, średniej długości i dobrze rozwarte.

Upierzenie koguta jest bogate, przylegające, ma pióra grzywy dosyć długie i liczne, sięgające ramion, lecz ich nie przykrywają. Pióra siodła także bogate, jednakże nie w formie poduszki, pełne i dosyć długie, pióra w ogonie i na piersi stosunkowo ubogie, dlatego czasem u koguta widoczne jest wole.

Budowa kury

Cechy rasowości podobne do cech koguta, z wyjątkiem właściwych dla kury. Ponadto **grzbiet** u niej jest mniej opadający niż u koguta, a **brzuch** bardziej rozwinięty; **grzebień** ma słabo rozwinięty i w części porośnięty szczecinowatymi piórami, ale **grzywa** na szyi jest zdecydowanie bogata w pióra.

Duże wady cech rasowości

Wadami są: wąski, wrzecionowaty korpus, mało rozwinięty brzuch, bardzo wąska pierś, zbyt wypełnione lub bardzo wąskie plecy, za długie nogi, za mała broda oraz upierzone nogi.

Odmiany barwne

Orłowskie występują w następujących odmianach barwnych: **białej, czarnej, czarnej biało nakrapianej, mahoniowej, pstrej, jastrzębatej.**

Uwagi dotyczące hodowli

Kury orłowskie mogą być ozdobą każdego podwórka. Pamiętać jednak należy, że kogut może być agresywny (choć nie zawsze), dlatego należy je trzymać w ogrodzeniu, najlepiej w ogrodzonym sadzie. Lubią one teren trawiasty, miejscami zacieniony. Zimy się nie boją, dlatego nawet w mroźne dni przebywają na wybiegu.

Pekińczyk czerwonodzioby

Leiothrix lutea

Systematyka

Nazwy:	Łacińskie:	Polskie:	Inne:
Gromada:	Aves	ptaki	Angielska: Red-billed leiothrix
Rząd:	Passeriformes	wróblowe	Czeska: Mesie čínská
Rodzina:	Leiothrichidae	pekińczyki	Francuska: Léiothrix jaune
Rodzaj:	Leiothrix	Leiothrix	Niemiecka: Rotschnabel-Sonnenvogel
Gatunek:	Leiothrix lutea	pekińczyk czerwonodzioby	Niderlandzka: Japanse Nachtegaal

EKOLOGIA

❖ Zasięg występowania

Pekińczyki czerwonodziobe żyją na dość dużym terytorium Azji. Spotkać można je w południowych Chinach, Indiach, Bhutanie, Nepalu, Birmie, Wietnamie i Tybecie. Znanych jest kilka podgatunków występujących na określonym terenie. A mianowicie:

- *Leiothrix lutea kumaiensis* (północno-zachodnie Himalaje).
- *Leiothrix lutea calipyga* (środkowe Himalaje do północno-zachodniej Mjanmy).
- *Leiothrix lutea yunnanensis* (północno-wschodnia Mjanma i południowe Chiny).
- *Leiothrix lutea kwangtungensis* (południowo-wschodnie Chiny i północny Wietnam).
- *Leiothrix lutea lutea* (południowo-środkowe i wschodnie Chiny).

❖ Zajmowane stanowisko

Żyje w każdym rodzaju dżungli, w lasach, głównie sosnowych z gęstymi krzewami. Stwierdzono, że występuje do około 2000 m n.p.m.

Gatunek został introdukowany na Wyspy Hawajskie, na południe Francji i do Katalonii w Hiszpanii.

MORFOLOGIA

Pekińczyk czerwonodzioby często jest nazywany słowikiem chińskim. W rzeczywistości pięknie i donośnie śpiewają samce, chociaż właściwie nie mają nic wspólnego z polskimi słowikami z parków i zagajników, a raczej mają wiele wspólnych cech z drozdami. Długość ciała tych ptaków osiąga od 14 do 15 cm, a waga od 18 do 28 g. Dzioby ich są koloru pomarańczowo-czerwonego, oczy ciemne, a skoki łupkowożółte. Charakterystyczny jest rozwidlony ogon. Ptaki te nie są zbyt agresywne, ale w niewoli niewłaściwie karmione mogą niszczyć gniazda innych ptaków. Żyją w małych grupach, ale w okresie lęgowym zaciekle bronią swojego terytorium.

Charakterystyczny jest rozwidlony ogon. Ptaki te nie są zbyt agresywne, ale w niewoli niewłaściwie karmione mogą niszczyć gniazda innych ptaków. Żyją w małych grupach, ale w okresie lęgowym zaciekle bronią swojego terytorium.

Pekińczyki żółte mają podgardle i pierś barwy oliwkowożółtej, z lekkim odcieniem pomarańczowym, a brzuszek niebieskozielony. Wierzch głowy także koloru niebieskozielonego, a tylna część szyi, plecy, skrzydła są barwy szaroniebieskiej, policzki niebieskie, krawędzie lotek żółtoczarne, sterówki ciemnoniebieskie, zakończone kolorem czarnym. U nasady lotek występuje kolor czerwony. U samców kolor niebieski jest obramowany z góry i z dołu cienkim ciemnym pasem. U samic pasy te oraz czerwone nasady lotek nie występują, a ich upierzenie nie ma tak wyraźnych kolorów jak u samców.

HODOWLA

❖ Pomieszczenia do hodowli

Pekińczyki czerwonodziobe niezbyt często występują w hodowlach miłośników ptaków ozdobnych. Jednak w niewoli nie sprawiają większych kłopotów, jeśli są właściwie karmione. Najlepiej czują się w gęsto obsadzonych wolierach, ale w czasie lęgów każda para powinna mieć do dyspozycji własne miejsce, niezbyt blisko sąsiadów. Samce można hodować w obszernych klatkach. Śpiewając, konkurują między sobą. Wraz z nastaniem jesieni pekińczyki żółte należy przenieść do witryn domowych.

❖ Pokarm

Ptaki te żywią się owocami, różnego rodzaju owadami (ćmy, motyle, błonkówki, mrówki, mszyce), znajdującymi się na liściach i konarach. Zjadają także nasiona. W warunkach hodowlanych należy więc dostarczyć im dużo pokarmu pochodzenia zwierzęcego (gotowane jaja, owady, larwy mrówek itp). Nie przepadają za larwami mącznika. W przewodzie ptaków stwierdzono obecność pasożytów malarii, co świadczy o tym, że pekińczyki czerwonodziobe odżywiają się także komarami. Białko zwierzęce należy im uzupełnić białkiem roślinnym, które jednak nie może być podstawą żywienia. Niektórzy hodowcy wieczorem włączają w wolierze żarówkę, wokół której zbierają się owady. Po

jej zagaszeniu owady pozostają w wolierze, a więc rano śniadanie dla pekińczyków jest już gotowe.

❖ Rozmnażanie

Okres rozrodczy u pekińczyków czerwodziobych rozpoczyna się w kwietniu. Ptaki wtedy przystępują do budowy ukrytego w krzakach gniazda z traw, mchu, liści i sierści zwierząt. Samica składa od 3 do 5 niebieskozielonych jaj, z brązowoczerwonymi kropkami. Wysiaduje je zarówno samica, jak i samiec. Po 12 dniach wylęgają się niedołożne pisklęta. Po 3 tygodniach wychodzą z gniazda, ale nadal są karmione przez rodziców.

Brak dostatecznej ilości karmy pochodzenia zwierzęcego może całkowicie zniweczyć wysiłek hodowcy w uzyskaniu młodych pekińczyków żółtych.

Manfred Uglorz

Jesiotry

Są to ryby należące do najstarszych ryb występujących na ziemi. Należą do rzędu ryb chrząstnoszkieletowych. Żyją samotnie w morzu, tylko w czasie tarła grupują się w stada i wędrują w górę dużych rzek o bystrym nurcie.

Rząd ryb jesiotrokształtnych tworzą dwie rodziny: jesiotrowate (*Acipenseridae*) i wiosłonosowate (*Polyodontidae*).

Ryby z rodziny jesiotrowatych mają ciało wydłużone, w przekroju pięciokątne, pokryte pięcioma szeregami dużych, wypukłych tarcz kostnych. W szeregu grzbietowym jest 10 – 14 tarcz, w dwóch szeregach po boku ciała jest po 26 – 36 tarcz w każdym szeregu i w dwóch szeregach brzusznych jest po 9 – 13 tarcz w każdym szeregu. Skóra, oprócz tarcz jest naga, nie ma łusek. Głowa jest wydłużona, lekko spłaszczona grzbietowo-brzusznie i zakończona wydłużonym ryjkiem (rostrum), który od dolnej strony posiada szeroki otwór gębowy, bezzębny, którego szczeka i żuchwa są wysuwalne w dół. Przed paszczą znajdują się w jednym szeregu 4 zwisające wąsiki. Z zewnątrz głowa pokryta jest kośćmi skórnymi. Płetwa grzbietowa jest przesunięta daleko do tyłu ciała w pobliże płetwy ogonowej. Płetwa ogonowa jest zdecydowanie inna, niż u ryb, a mian. jest asymetryczna (heterocerkalna), tzn. część górna jest znacznie dłuższa od dolnej i sierpowato wygięta ku dołowi. Płetwy brzuszne są dosyć masywne, a pierwszy promień jest gruby i zakończony kolcem. Oczy jesiota są małe i osadzone w górnej części pyska. Jesiotry słabo widzą, a do szukania pokarmu wykorzystują wyrostki czuciowe zwisające z rostrum. Ubarwienie ciała jesiotów jest ciemne, grzbiet oliwkowobrunatny do brunatnego, boki ciała jaśniejsze, brzuch srebrzystobiały.

Tarczki kostne brudno białe. Spotykane są osobniki całkiem jasne lub ciemne.

Jesiotr – wygląd ogólny

W skład rodziny jesiotrowatych wchodzi cztery rodziny ryb:

- bielugi (*Huso*), a w nich dwa gatunki: bieluga (*Huso huso*) i kaługa (*Huso dauricus*).
- jesiotry (*Acipenser*), w skład których wchodzi 17 gatunków ryb; pięć z nich zasiedla wody Ameryki Północnej, a pozostałe występują na terenie Eurazji.
- łopatonosy (*Scaphirhynchus*), obejmujące dwa gatunki zasiedlające wody Missisipi: łopatonos amerykański i łopatonos biały.
- pseudółopatonosy (*Pseudoscaphirhynchus*), obejmujący trzy gatunki:

pseudolopatonos wielki amudaryjski,
pseudolopatonos mały amudaryjski
pseudolopatonos syrdaryjski.

Łopatonosowate od jesiотrowatych różnią się tym, że mają bardziej wydłużone, płaskie w kształcie wiosła rostrum, brakiem płytek kostnych na ciele oraz na spodzie rostrum mają tylko dwa wąsiki.

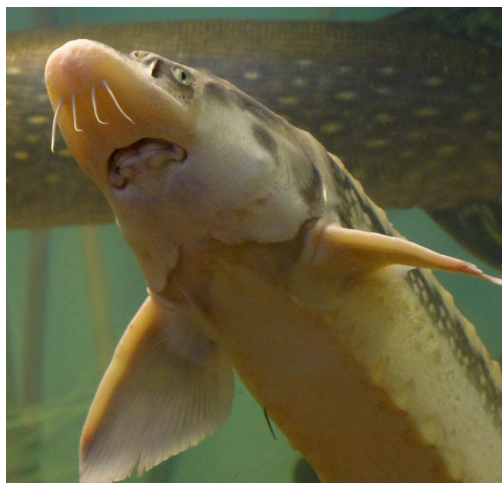
W skład rodziny wiosłonosowatych, wchodzi dwa rodzaje:

- *Psephurus*, endemiczny gatunek wiosłonosy chińskiego (*Psephurus gladius*) zasiedlającego wody rzeki Jang-cy.
- *Polyodon*, endemiczny gatunek wiosłonosy amerykańskiego (*Polyodon spatula*), występujący w rzekach i jeziorach wschodniej części USA, głównie w dorzeczu Missisipi i jeziorze Erie.

Jesiotr bałtycki (*Acipenser oxyrinchus oxyrinchus*)

Jest podgatunkiem jesiотra ostronosego (atlantyckiego), żyjącego u wybrzeży Ameryki Północnej.

Jest to ryba dwuśrodowiskowa, czyli większość życia spędza w morzu, intensywnie żerując w wodach przydennych strefy przybrzeżnej. Dorosłe jesiотry odżywiają się drobnymi zwierzętami dennymi, które wygrzebują rostrum z miękkiego podłoża. Są to głównie robaki, ślimaki, małże i różne larwy owadów, a także drobne rybki. Są to ryby

Rostrum – widok od spodu, 4 wąsiki czuciowe i paszcza

długowieczne, dożywają do 100 lat, długości 2 – 3 metrów i masy ciała 300 – 500 kg. Po osiągnięciu dojrzałości do rozrodu, to jest wieku 9 – 14 lat samice, samce 2 – 3 lata wcześniej, wędrują stadnie do rzek wpadających do morza, w których w pobliżu źródeł odbywają tarło. W przypadku morza Bałtyckiego wędrują do: Wisły, Odry, Niemna, Pregoi, Dźwiny i innych. Z polskich rzek tarliskowych najdłużej utrzymały się dopływy Wisły takie jak: Drwęca, Narew i San, a dopływy Odry to: Warta i Noteć z jej dopływami. Przegradzanie rzek zaporami, tamami i innymi hydrotechnicznymi urządzeniami spowodowały brak możliwości dopłynięcia ryb do ich naturalnych tarlisk i rozmnażania się. Takie działania doprowadziły do drastycznego zmniejszenia populacji większości gatunków jesiотrów w Europie i Azji. Trzeba nadmienić, że samice wędrówki na tarło odbywają raz na 2 – 6 lat, przy czym składają duże ilości jaj (ikry) od 200 tys. do nawet 5 mln. sztuk. Na początku XX wieku w Bałtyku łowiono rocznie do 200 ton jesiотrów, głównie w strefach przyujściowych i dolnych odcinkach rzek, kiedy ryby wędrowały w górę rzek na tarliska. W latach 30. w Polsce,

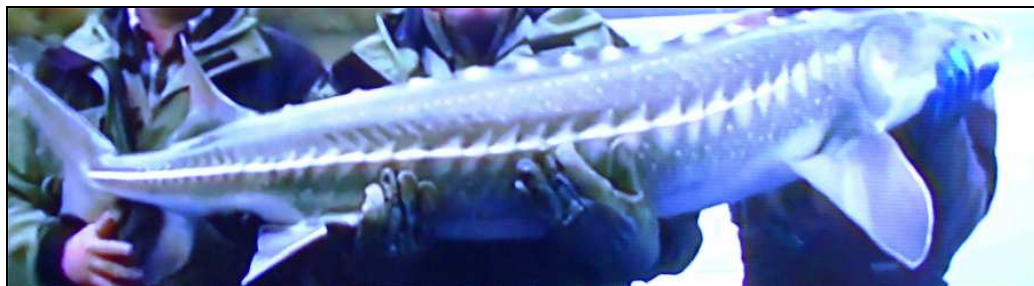
w Zatoce Gdańskiej, Wiśle i Odrze odławiano rocznie kilka do kilkanaście sztuk jesiotrów, czyli minimalne ilości. Od roku 1936 Polska wprowadziła całkowitą ochronę gatunkową jesiotra w Polsce, aktualnie obowiązującą. W latach 60. spotykano w Wiśle i Odrze pojedyncze osobniki jesiotra, które prawdopodobnie wpłynęły na tarło.

W roku 1965 w Wiśle w okolicach Chelmnia został złowiony prawdopodobnie ostatni, naturalnie występujący przedstawiciel jesiotra bałtyckiego w Polsce. Była to samica o masie około 130 kg i długości 2,80 m.

W warunkach naturalnych, ryby po osiągnięciu dojrzałości do rozrodu, czyli po około 10. lub więcej latach (jak na ryby to bardzo długo), wędrują do rzek wpadających do morza w kierunku ich źródeł, gdzie jest czysta, o szybkim nurcie woda. Na tarło wybierają głębokie miejsca o kamienistym dnie i bystrym nurcie. Temperatura wody około 13 – 20° C, czyli w miesiącach letnich. Samice składają duże ilości jaj (ikry) o ciemny zabarwieniu, wielkości około 2 mm. Po około 5 dniach wylęgają się larwy jesiotrów wielkości 6 – 10 mm. Po wchłonięciu woreczków żółtkowych zaczynają pobierać drobny plankton. Intensywnie żerując kierują się z prądem rzeki w kierunku morza. Po około 2 – 3 latach pobytu w rzece narybek jesiotra spływa do morza gdzie intensywnie żeruje. Narybek taki osiąga wielkość 15 – 30 cm.

Losy jesiotra w XX wieku w Polsce i Europie potwierdzają zasadę, że łatwo jest zniszczyć, trudno odbudować zasoby tych ryb. Nieprzemyślana gospodarka rybacka i kłusownictwo spowodowane dużym popytem na smaczne mięso jesiotrów oraz ikrę do produkcji kawioru dla smakoszy doprowadziły do zniknięcia tych ryb na dziesiątki lat z polskich rzek. Są łowiska komercyjne w Polsce, w których można złowić jesiotra, ale nie jest to prosta sprawa, a raczej przypadek. Widziałem w telewizji program wędkarski, w którym wędkarz całkiem przypadkowo złowił jesiotra wielkości do 1 metra. Po dokonaniu oględzin i pomiarów ryba została wypuszczona do wody.

W Polsat play w dniu 8.06.2024r. W programie „*Taaaka ryba*”, polscy wędkarze łowili jesiotry na wędkę w Kanadzie, z dużym powodzeniem. Złowili kilka okazów jesiotrów, w tym największego o długości około 2 metrów i wadze ok. 150 kg.

Jesiotr złowiony na wędkę przez Polaków w Kanadzie

w TVP podano informację, że w Szwecji opracowano program reintrodukcji jesiotra do Bałtyku, który polega na tym, że zakupiony narybek jesiotra w Kanadzie będzie przez 5 lat chowany w słodkich wodach w Szwecji, a następnie zostanie wypuszczony do przybrzeżnych wód Bałtyku.

Inne gatunki jesiotrów występujące w Europie

Jesiotr syberyjski (*Acipenser baerii baerii*)

Występuje na dużym obszarze w dorzeczach wielkich rzek syberyjskich: Jeniseju, Obu, Kołymy i innych, tworząc różne podgatunki w zależności od występowania: dwuśrodowiskowe, rzeczne, jeziorowe i inne. Do rozrodu dojrzewają późno, samce w wieku 11 – 13 lat, a samice powyżej 15 lat życia. Niektóre podgatunki dojrzewają jeszcze później, to jest powyżej 15 lat samce i 20 lat samice.

Tarło odbywają w okresie wiosenno-letnim, kiedy temperatura wody osiągnie 10 – 20° C, a samice znoszą od około 50 tys. do 800 tys. jaj (ikry), co zależy od masy ciała samicy.

Jesiotr syberyjski

Jesiotr rosyjski (*Acipenser guldensstaedti*)

Występuje w basenach morza Czarnego, Azowskiego i Kaspijskiego. Jest rybą dwuśrodowiskową, tzn. że narybek po wylęgu w górnym odcinku rzeki żyje w wodzie słodkowodnej przez 2 – 3 lata powoli spływając w kierunku morza, gdzie intensywnie żeruje i rośnie przez kilkanaście lat do wieku dojrzałości, aby wrócić na tarło do tej samej rzeki. Są też populacje żyjące tylko w jednym środowisku, np. w rzece Woldze lub w morzu Kaspijskim.

Jesiotr rosyjski różni się od innych jesiotrów skróconym i zaokrąglonym rostrum. Jest też większym jesiotrem, bowiem może dorastać do 2 metrów długości i masy ciała powyżej 60 kg. Samice wykazują płodność od 50 tys do 600 tys. sztuk ikry, przy czym ikra ma średnicę około 3 – 3,5 mm.

Jesiotry rosyjskie

Bieluga (*Huso huso*)

Jest jednym z największych gatunków jesiotrów, ponieważ masa ciała może dochodzić do 1,5 tony.

Ciało jest wydłużone i masywne, a także wygrzbiecone. Kształt i wielkość rostrum różni się w zależności od wieku, u młodych osobników jest wydłużone, u dorosłych ulega skróceniu. Otwór gębowy jest bardzo duży, na całą szerokość głowy. Bielugi do rozrodu dojrzewają stosunkowo późno, samice w wieku 16 – 18 lat, natomiast samce w wieku 12 – 14 lat. Samice są wyjątkowo płodne, ponieważ mogą złożyć od około 350 tys. do 7 mln sztuk ikry, duże samice. Ikra bielug jest największa wśród ikry jesiotrów, jej średnica wynosi od około 3,5 do ponad 4 mm. Po wylęgu młode bielugi szybko rosną, intensywnie żerując. Pierwszym pokarmem są larwy owadów, drobne bezkręgowce, robaki, a w późniejszym okresie małe rybki. Po pierwszym roku narybek może osiągnąć wielkość do 50 cm i masę ciała ponad 500 g.

Bieluga – osobnik młody

Bielugi są rybami dwuśrodowiskowymi i zamieszkują zlewiska mórz: Kaspijskiego, Czarnego, Azowskiego i wschodnie części Śródziemnomorskiego. Dorosłe bielugi w morzach odżywiają się głównie małymi rybami: śledziowatymi, karpowatymi, babkowatymi, szprotami i innymi.

Sterlet (*Acipenser ruthenus*)

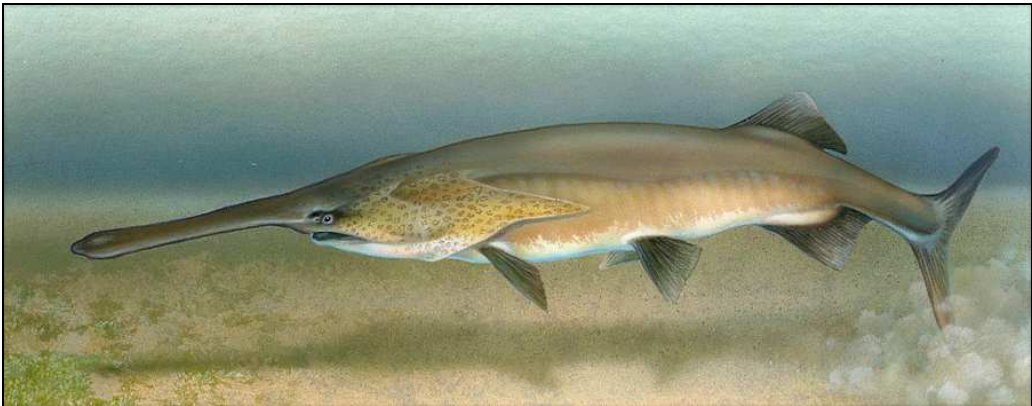
Jest najmniejszą rybą wśród ryb jesiotrowatych. Jest to ryba typowo rzeczna, wód słodkowodnych zlewisk morza: Kaspijskiego, Czarnego, Białego i rzadziej Bałtyckiego. Na początku XX wieku był spotykany w Bugu i innych rzekach wschodniej Polski. Wśród jesiotrów jest rybą najwcześniej dojrzewającą do rozrodu, samce w wieku 4 – 5 lat, a samice 5 – 9 lat, przy masie ciała około 1,0 – 1,5 kg i długości 50 – 60 cm. Tarło odbywają tradycyjnie w górnym biegu rzek i całe życie przebywają w tym nurcie. Płodność samic jest niewielka i wynosi około 10 – 27 tys. ikry o wielkości do 2 mm średnicy. Po wylęgu narybek odżywia się drobnymi formami dennych bezkręgowców (bentos), a w późniejszym czasie larwami owadów, drobnymi ślimakami, robakami oraz owadami opadającym na wodę. Mimo małej wielkości tarlaków, ryby te rosną całe życie i były spotykane osobniki większe o masie 8 – 10 kg i powyżej 1 m długości.

Sterlet

Ciekawą rybą należącą do ryb jesiotrokształtnych jest wiosłonos amerykański (*Polyodon spatula*), występujący w rzekach i jeziorach wschodniej części USA, głównie w dorzeczu Missisipi i jeziorze Erie. Jest to ryba słodkowodna. W warunkach naturalnych może dorastać do 2 m długości i masy ciała do 70 kg.

Ryba ta w 1974 roku została sprowadzona do Europy, w tym również do Polski. Rybę tę można spotkać na łowiskach komercyjnych w Polsce. Cechą charakterystyczną tej ryby jest długie, płaskie rostrum podobne do płetwy wiosła, stąd nazwa ryby. U dorosłych ryb może osiągać długość 1/5 – 1/4 długości ciała ryby. W odróżnieniu od ryb jesiotrowatych, wiosłonosy nie mają na ciele tarczek kostnych. Od spodu rostrum ma bardzo duży otwór gębowy, ale nie wysuwany jak u innych jesiotrów, który jest skuteczny przy pobieraniu dużej ilości pokarmu, którym jest plankton, ponieważ jest to ryba planktonożerna.

Wiosłonos amerykański (Wikipedia) fot. Timothy Knepp

Młode osobniki mają zęby w jamie gębowej, ponieważ wyłapują pojedyncze formy planktonu. W miarę wzrostu, zęby zanikają, a ryby otwartą paszczą filtrują duże ilości wody zatrzymując zawarty w niej plankton i pelagiczne skorupiaki. Ryby w pierwszym roku życia i bardzo dobrych warunkach pokarmowych, szybko rosną i mogą osiągnąć masę ciała do 1 kg. Wiek do rozrodu osiągają: samce po 7 – 10 latach, a samice powyżej 10 – 14 lat. Samice odbywają tarło nie częściej niż co 2 – 5 lat, a płodność waha się od 80 tys. do ponad 200 tys. sztuk ikry w zależności od wielkości samicy. Wiosłonosy tarło odbywają wczesną wiosną w rzekach i jeziorach w mętnej wodzie o piaszczysto-żwirowym lub kamienistym dnie. Do tarła wymagają wody, o temperaturze około 15 – 18° C. Po tarle wracają na głębokie wody z dala od brzegów.

Ze względu na walory smakowo-odżywcze mięsa i ikry (kawioru), szybkie tempo wzrostu i sposobu odżywiania, wioślonos amerykański może być brany pod uwagę jako ryba towarzysząca hodowli ryb karpiowatych w naszych warunkach klimatycznych.

Krzyżówki (hybrydy) ryb jesiotrowatych

W miarę kurczenia się naturalnych tarlisk ryb jesiotrowatych, spowodowanych zabudową hydrotechniczną, poprzeczną dużych rzek, ryby, które płynęły na tarło setki kilometrów w górę rzeki pozostały w niej na zawsze. W takich warunkach dochodziło do wycierania się ryb jesiotrowatych różnych gatunków o zbliżonych terminach tarła. W ten sposób powstawały hybrydy międzygatunkowe i międzyrodzajowe. Hybrydy międzygatunkowe to m.in. jesiotr rosyjski x sterlet, a międzyrodzajowe to jesiotr rosyjski x bieluga i inne. Okazało się, że hybrydy w większości zachowywały płodność, a także lepsze wartości użytkowe od osobników rodzicielskich. Ichtiolodzy zaczęli tworzyć w warunkach kontrolowanych krzyżówki jesiotrów mając na celu wykorzystanie zjawiska heterozji u potomstwa F_1 . Co na początku lat 50. XX wieku w Związku Radzieckim dało efekt w postaci hybrydy o nazwie bester, pochodzący z krzyżówki samicy bielugi z samcem sterleta. Bester charakteryzuje się szybkim wzrostem, jest niewybredny pokarmowo i osiąga wczesną dojrzałość płciową. Inne uzyskiwane hybrydy wykazywały większą wydajność mięsa o lepszych walorach odżywczych. Takie działania mogą w przyszłości przyczynić się do otrzymania ryb jesiotrowatych przystosowanych do intensywnego chowu w warunkach stawowych, czego efektem końcowym będzie mięso o wyższych walorach dietetycznych dla człowieka. Innym przykładem może być hybryda jesiotra rosyjskiego i jesiotra syberyjskiego, który odznacza się większą wydajnością rzeźną, szybszym tempem wzrostu i lepszą jakością mięsa w warunkach chowu stawowego.

Jesiotry jasno ubarwione (m. Ochaby Małe pow. Cieszyn, staw z rybami Zajazdu pod Delfinem)

Jesiotry i ich hybrydy mogą być chowane razem z karpami w stawach, ponieważ wymogi dotyczące parametrów wody (temperatury, O_2 , NH_3 i inne), są zbliżone do wymogów ryb karpowatych. Nie dotyczy to narybku, tylko ryb starszych. Są ciepłolubne, w przeciwieństwie do pstrągów - tak, jak karpie i dlatego temperatura wody w granicach 20 – 27° C sprzyja intensywnemu żerowaniu i wzrostowi. Powyżej tej temperatury wskazane jest ograniczenie lub zaprzestanie karmienia, ponieważ spada zawartość tlenu w wodzie, a wzrasta zawartość amoniaku i dwutlenku węgla. Takie parametry wody nie sprzyjają żadnym rydom.

Mięso i ikra jesiotrów

Mięso jesiotra jest smaczne, delikatne i praktycznie nie zawiera ości. Jedynymi częściami twardymi w mięsie jest chrzęstny kręgosłup, który jest rurką chrzęstną otaczającą rdzeń kręgowy. Mięso ma duże wartości odżywcze ze względu na zawartość znacznej ilości wielonienasyconych kwasów tłuszczowych, wartościowego białka, mikroelementów takich jak: fosfor, potas, selen, witaminy A i D3, a także z grupy B (B12), kwas foliowy oraz aminokwasy niezbędne: lizynę (sprzyjającą wchłanianiu wapnia), niacynę i leucynę.

Ryby do konsumpcji pochodzą z hodowli stawowych, w których rosły od narybku przez 2 lata do wagi ok. 2 – 2,5 kg. Jedynie sterlety mogą być przeznaczone do konsumpcji o wadze pow. 30 dkg, jako ryby handlowe. Są to najmniejsze ryby jesiotrowate. Wydajność rzeźna jesiotrów jest ograniczona przez dużą głowę, której masa wynosi powyżej 20% masy ciała, a także skóra, która pokryta jest rzędami twardych tarczek kostnych oraz płetwy.

Najbardziej popularną formą przetwarzania mięsa jesiotrów do celów konsumpcyjnych jest wędzenie. Mięso może być również pieczone, smażone i gotowane, a także spożywane na surowo jako składnik sushi. Wędzenie może być prowadzone na gorąco i na zimno. Do wędzenia w całości przeznaczają się ryby z głową, po wypatroszeniu o wadze około 2 – 2,5 kg. Są również wędzone filety ze skórą uzyskiwane z większych ryb. W Polsce są zakłady specjalizujące się w wędzeniu ryb, w tym i jesiotrów pod zamówienie konsumentów. Należy nadmienić, że cena mięsa jesiotra nie jest zbyt atrakcyjna, ale walory odżywcze i smakowe są o wiele większe niż innych ryb o zbliżonych cenach.

Kawior, jest to solona ikra ryb jesiotrowatych. Pozyskiwana obecnie od żywych samic ryb, które po tym zabiegu są wypuszczane do wody celem wykorzystania w następnym sezonie. W dawnych latach, szczególnie na wschodzie Europy, masowe połowy i kłusownictwo jesiotrów doprowadziło do systematycznego zmniejszania погоłowia tych ryb w warunkach naturalnych. W Rosji jesiotr jest wpisany do Czerwonej Księgi zwierząt zagrożonych wyginięciem, podobnie jak w Polsce. W warunkach naturalnych, w Rosji jest spotykany w morzu Czarnym, Azowskim, Kaspijskim i rzekach: Wołdze, a także Dunaju.

Kawior znany był już w starożytności, ale był spożywany głównie przez rybaków w postaci ikry rybiej. Tajemnicę przetwarzania ikry rybiej na kawior, posiadali rybacy rosyjscy od XII wieku. Car Ivan IV Groźny (XIV wiek) docenił walory zdrowotne mięsa jesiotrów i kawioru wprowadzając go do jadłospisu kremlowskiego. Inny car Rosji, Piotr

I Wielki na początku XVIII wieku, połowy jesiotrów i produkcję kawioru objął monopolem państwowym, co stało się źródłem dochodów państwa, a centrum tej działalności został Astrachań. Astrachań stał się centrum przemysłu rybnego, który przetrwał do czasów Związku Radzieckiego.

Obecnie jest państwo, gdzie przejęto państwową kontrolę nad przetwórstwem mięsa jesiotrów i produkcji kawioru, to jest Iran. To państwo staje się światowym eksporterem kawioru. Tam nie ma kłusownictwa ryb.

W Polsce, produkcją kawioru jesiotrów zajmuje się zakład w Olsztynie. W dniu 18.07.2024 roku w TVP2 w programie PNŚ była relacja właśnie z tego zakładu. Jest to najnowocześniejszy zakład tego typu w Europie, a drugi na świecie. Kawior jest produkowany w idealnie sterylnych warunkach, a wielkość produkcji wynosi około 42 tony rocznie.

Kawior czarny i czerwony

Kawior jest najdroższym i najszlachetniejszym rybnym produktem spożywczym. Jest to wysoce skoncentrowane źródło witamin i składników mineralnych. Bogaty w białko (22-27%), kwasy tłuszczowe (ok. 15%) jednonienasycone oraz wielonienasycone Omega-3. O wysokiej zawartości witaminy B12, D, E, fosforu, selenu i cynku, naturalne źródło witaminy A.

Produkcja kawioru jest w zasadzie nieskomplikowana, bo polega na pobraniu od żywych samic ryb jesiotrowatych ikry poowulacyjnej, następnie jej przepłukanie w chłodnej wodzie i zasoleniu solą kuchenną (3–8%). Wychłodzoną ikrę pakuje się w warunkach sterylnych do puszek i zamyka. Od jednej samicy pozyskuje się od kilku-, kilkunastu-, do kilkudziesięciu (bielugi) kilogramów ikry, ale przygotowanie samic ryb do wytworzenia gonad, a następnie owulacji jest sztuką i tajemnicą!

Im większe ziarna ikry tym bardziej wartościowy jest kawior. Warto wiedzieć, że kawiorów jest kilka kolorów i rodzajów w zależności z czego został wytworzony. Kawior czarny pochodzi z ikry ryb jesiotrowatych, kawior czerwony z ikry ryb łososiowatych, kawior złocisty z ikry pstrągów, kawior biały z ikry albinotycznych jesiotrów, kawior ślimaczy z jajek ślimaków (Francja), oraz imitacja kawioru, to sztucznie barwiona ikra taszy (ryba atlantycka).

Cena kawioru czarnego w Polsce wynosi 300-800 zł za puszkę 100 g.

Materiały źródłowe:

– Praca zbiorowa, *Ryby słodkowodne Polski*, PWN, 1986

- J.Mihalik, F.Reiser, *Nasze ryby*, PWRiL 1990
 - Joanna Grabowska, *Atlas Ryb Polski*, Ringier Axel Springer Polska, 2017
 - Praca zbiorowa, *Wędkarstwo*, Kolekcja Hachette Polska, nr 35/2012
 - Ryszard Kolman, *Chów i hodowla jesiotrów*, IRS Olsztyn, 2020
 - Programy telewizyjne o rybach, 2024
- Zdjęcia ryb w wodzie zostały wykonane na Wystawach Wędkarskich „Rybomania” w Lublinie w latach 2014–17.

Opracowanie i zdjęcia: Zdzisław Jakubanis

Hiszpańska flamenka (EE 113)

N: Spanische Flamenca-Taube, F: Flamenca Spain, A: Flamenca

Obrączka numer 11

Pochodzenie

Hiszpania. Bardzo stary gołąb z Półwyspu Iberyjskiego. Wspomniany przez A.J. Cavanilles (1799), Rojas Clemente (1800), A. Pascual (1818) i B. de Montgat (1848). Prawdopodobnie został sprowadzony na Półwysep Iberyjski z wybrzeża Afryki Północnej w okresie dominacji muzułmańskiej (VIII-XV w.).

Charakterystyka ogólna

Bardzo mocny, ciężki (1.0 – 800 g, 0.1 – 700 g), długi (przybliżona długość od 40 do 45 cm) i szeroki gołąb, o stosunkowo krótkich nogach, nieco kołyszący się podczas chodzenia. Lot ograniczony ze względu na duży rozmiar i ciężar.

Cechy rasowości

Głowa:	stosunkowo duża, szeroka i zaokrąglona.
Dziób:	krótki, szeroki i gruby, zgodny z linią głowy; jasny lub koloru rogowego u wszystkich odmianach.
Woskówki:	niezbyt rozwinięte, szerokie, niezbyt porowate. Pod dziobem występują dwie brodawki boczne i jedna centralną, która może osiągnąć wielkość orzecha laskowego. Tworzą mięsiste, pozbawione piór, ciemnoczerwone podgardle.

Oczy:	duże, umieszczone centralnie, czerwopomarańczowe, u białych ciemne
Brwi:	szerokie, duże i mięsiste, okrągłe, o regularnym kształcie, jednak z przodu nieco szersze, zawsze intensywnie czerwone u wszystkich odmian barwnych. Przybliżona średnica okręgu brwi od 2 do 3 cm.
Szyja:	średniej długości, szeroka i mocna. Na górze szyi pióra są luźne i delikatne (tzw. „gęsia szyja”). Obok podwójnego podbródka tworzy się tzw. „broda”.
Pierś:	krótka, szeroka i zaokrąglona.
Grzbiet:	krótki i szeroki, opadający pod kątem około 45° w stosunku do podłoża.
Skrzydła:	mocne i długie, sięgające końca ogona i spoczywające na ogonie.
Ogon:	długie, o szerokich piórach. Składa się z 12 sterówek. Nie powinien dotykać ziemi.
Podudzia:	krótkie, mocne i nieupierzone.
Upierzenie:	mocne, gładkie i przylegające do ciała. Na szyi i brzuchu nieco luźniejsze.

Odmiany barwne

Wszystkie kolory i wzory są dozwolone, ale zawsze dobrze zdefiniowane i czyste.

Duże wady

Tułów niezbyt mocny, krótki lub noszony wysoko, głowa wąska lub wydłużona, długi lub cienki dziób, woskówki słabe, a brwi słabe lub blade, długa lub wąska szyja, wysokie i cienkie nogi, słaba pierś, bardzo długie plecy, ogon krótki, skrzydła krótkie lub dotykające ziemi.

Dane do oceny

Wygląd ogólny – rozmiar i postawa – głowa z wszystkimi elementami – kolor.

Uwaga:

Wszystkie najlepsze cechy – zwłaszcza u samców – ujawniają się dopiero po 2 lub 3 roku życia.

Na podstawie wzorca hiszpańskiego

Kiskunfelegyhazki gładkogłowy lotny EE 944)

Kiskunfélegyházi simafejü keringő

N: Kiskunfelegyhazer Tümmeler glattköpfig, F: Culbutant de Kiskunfélegyháza à tête lisse, A: Kiskunfelegyhaz Tumbler

Grupa IX – Lotne

Obrączka numer 8

Pochodzenie

Węgry, Kiskunfélegyháza.

Charakterystyka ogólna:

Gołąb o średniej wielkości, o żywym temperamencie, gładkiej głowie, długim dziobie, o umiarkowanie podniesionej piersi, wyprostowanej postawie, o rysunku gąski. Wymiary: wysokość od 20 do 22 cm; długość od 25 do 27 cm.

Cechy rasowości

Głowa:	wąska i umiarkowanie wydłużona, czoło dość długie i łagodnym łukiem łączy się z nieco płaskim ciemieniem.
Oczy:	ciemnobrązowe (w kolorze ziarenka wyki).
Brwi:	jasne (w kolorze pergaminu), podwójne, o delikatnej strukturze.
Dziób:	skierowany nieco w dół, koloru rogowego, o długości od 22 do 25 mm. Woskówki małe, gładkie i biało przypudrowane.

Szyja:	średniej długości, noszona pionowo, stopniowo zwężająca się w kierunku głowy. Podgardle zaokrąglono, jednak nieco łukowato.
Pierś:	wąska, umiarkowanie wypukła, lekko uniesiona.
Plecy:	dość wąskie w ramionach i zwężające się w kierunku ogona.
Skrzydła:	dobrze umięśnione, przylegające do ciała. Dobrze zwarte lotki spoczywają na skrajnych sterówkach. Końce lotek sięgają prawie końca sterówek.
Ogon:	wąski, płaski, nieco opadający, noszony zgodnie z linią pleców. Ogon składa się z dwunastu sterówek, nie dotyka podłoża.
Nogi:	średniej długości, stopy nieopierzone. Kolor pazurów jest zgodne z kolorem dzioba.
Upierzenie:	bogate, przylegające do ciała, błyszczące.

Barwa upierzenia

Czarny, czerwony, żółty i niebieski. Kolor rysunku jest jednolity i równomierny na całej powierzchni korpusu. W przypadku gołębi niebieskich, kolorowe pióra na szyi mogą różnić się odcieniem, koniec ogona jest z ciemnym pasem.

Rysunek

Białe są skrzydła z wyjątkiem serca, głowa z wyjątkiem plamki na czole, przednia część szyi do wysokości ramion, dolna połowa piersi, brzuch i podudzia. Kolorowa jest reszta upierzenia wraz klinem. Krawędzie plamki na czole zaczynają się od kącików dzioba i biegną w kierunku oczu po obu stronach, nie dotykają brwi i zamykają się łukiem w pośrodku ciemienia. Linie pomiędzy kolorami powinny być proste, albo biegnące łukowato.

Małe wady

Dziób w kolorze grafitowym, brwi w kolorze cielistym, niewielkie odchylenie od zalecanych granic rysunku.

Duże wady

Duże ciało, luźne upierzenie, zwisające skrzydła; dziób ciemny, szorstki, gruby, krótszy niż przepisany; czerwone brwi, oczy inne niż ciemnobrązowe, okrągła głowa, szeroka klatka piersiowa, postawa pozioma lub zbyt stroma; upierzone stopy oraz wyraźne wady w rysunku

Dane do oceny

Wygląd ogólny – sylwetka – głowa – oczy, – brwi – rysunek – kolor.

Na podstawie wzorca węgierskiego i francuskiego

Kosowski długopiejący

Косовски певач

D – Kosovo Kräher, F – Chanteur du Kosovo, GB – Kosovo Kraher

<https://rgzv-uelsen.de/index.php/gefluegel-huehner-enten-tauben-wachteln-rassen-zuechter/130-kosovo-langkraeher-huhn-huehner-longcrower>

Pochodzenie

Bardzo stara rasa, wywodząca się z Kosowa, ale od bardzo długiego czasu jest również szeroko rozpowszechniona w zachodniej części Macedonii i na południu Serbii. Hodowany ze względu na wyjątkowo długie pianie, bardzo delikatne i melodyjne, które trwa czasami ponad 60 sekund. Również kury tej rasy pieją czasami dłużej niż 15 sekund.

Charakterystyka ogólna

Rasa średniej wielkości. Ptaki nieco więcej niż średniej wysokości, z małym grzebieniem różkowym, szpiczastym czubkiem i ogonem noszonym na ledwo średniej wysokości.

Cechy rasowości koguta

Tułów: walcowaty, stosunkowo długi, noszony ukośnie.

Szyja: długa i tylko lekko wygięta, z dobrze rozwiniętą grzywą.

Grzbiet: średniej długości, noszony ukośnie, z dobrze rozwiniętym siodłem.

Ramiona: szerokie i dobrze zaokrąglone.

Skrzydła: średniej długości, noszone równolegle do linii grzbietu i ściśle przylegające.

Ogon: lekko rozłożony (wachlarzowaty), noszony ledwo na średniej wysokości. Sierpówki liczne, średniej długości, przykrywające sterówki.

Pierś: pełna, noszona wysoko i lekko wypukła.

Brzuch: umiarkowanie rozwinięty.

Głowa: średniej wielkości i średniej szerokości.

Policzki: czerwone, czasami pokryte drobnymi piórkami.

Grzebień: czerwony, mały, słabo rozwinięty, rożkowy (podwójny), bez rozgałęzienia. (Istnieje kilka wymagań dotyczących kształtu i rozmiaru grzebienia.)

Dzwonki: czerwone, średniej długości, owalne, delikatnej tkanki.

Zausznice: czerwone, owalne, średniej wielkości.

Oczy: duże, o żywym spojrzeniu, czerwonobrązowe, u dorosłych ptaków jaśniejsze do czerwonopomarańczowych.

Dziób: żółty do żółtorogowego; średniej długości, mocny; lekko zagięty; z rozszerzonymi nozdrzami i wypukłym grzbietem z małą czerwonawą brodawką.

Czubek: średniej wielkości, spiczasty, skierowany do przodu; nie szerszy niż wierzch głowy.

Podudzia: średniej długości, w połowie wydadne.

Skoki: jasno- do ciemnozielonych z żółtymi podeszwami; średniej długości, mocne, nieopierzone.

Palce: średniej długości, dobrze rozstawione.

Upierzenie: ściśle przylegające.

Cechy rasowości kury

Pokrojem odpowiada kogutowi, z wyjątkiem różnic wynikających z płci. Nieco głębsza w piersi i tylnej części ciała, o nieco niższej pozycji. Ogon szeroki i lekko otwarty, patrząc od tyłu, w kształcie odwróconej litery V. Grzebień ledwo zauważalny lub nawet nierozwinięty. Czubek złożony z piór skierowanych do góry lub lekko do przodu i tak szeroki jak wierzch głowy. Dozwolone nieznaczne pobilenie zausznic.

Duże wady cech rasowości

Tułów zbyt słaby lub wąski; wąska lub płaska pierś; postawa zbyt pozioma; pozycja/noszenie ogona zbyt strome i/lub zbyt zamknięte (złożone); zbyt niska pozycja; zbyt duży, nieregularny i/lub zbyt luźny czubek; grzywka (pióra skierowane do tyłu); w większości białe zausznice.

Ubarwienie

Barwa czarna (5.1)

Całe upierzenie obu płci czarne z intensywnym zielonym połyskiem. Podpuszenie łupkowoszare do czarnego. U koguta dozwolone są niewielkie, mosiężne (żółte) lub miedziane (czerwone) przecieki na ramionach.

Poważne wady ubarwienia koguta

Brak zielonego połysku, zupełnie inny kolor ramion.

Masa ciała: kogut 2,5 - 3,3 kg, kura 1,8 - 2,2 kg

Minimalna masa jaja wylęgowego: 55g

Barwa skorupy jaja: biała

Rozmiar obrączki: kogut 20, kura 18

Przynależność do grypy: kury czubate – grupa X, specjalizacja – 20

https://en.wikipedia.org/wiki/Kosovo_Longcrower#/media/File:Kosovo_Crower_3.jpg

Porównanie różnicujące

kosowski

sandżak

Na podstawie wzorca europejskiego:

<http://www.longcrows.de/kosovo-kraeher.html>

Małgorzata Zduńczyk

44. Otter (Wydra)

EE: Otter-Kaninchen

Grupa: rasy średnie

Dane do oceny:

Punkty:

1. Typ, kształt i budowa ciała	20
2. Waga	10
3. Okrywa włosowa	20
4. Znaki	15
5. Barwa okrywy	15
6. Barwa podszycia	15
7. Stan zdrowia i opieka	5
Razem	100

1. Typ, kształt i budowa ciała

Tułów relatywnie krępy; linia grzbietu lekko łukowata i z tyłu dobrze zaokrąglona. Kończyny są średniej długości i średnio mocne. Uszy o delikatnej budowie; Idealnie dobrze zaokrąglone u góry; noszone są w pozycji pionowej, stojące blisko siebie. długość uszu od 11,5 do 13,5 cm. Minimalna długość wynosi 11 cm, maksymalna długość to 14 cm. Samica ma delikatniejszą budowę. W przypadku starszych samic dopuszczalne jest małe, dobrze ukształtowane podgardle.

Małe i duże wady: zobacz. „Ogólne”.

2. Waga

Skala ocen wagi

Kg	od 2,50 do 3,00	ponad 3,00 do 3,50	ponad 3,50 do 4,50
Punkt	8	9	10

Normalna waga wynosi od 3.50 kg do 4,50 kg, minimalna, 2,50 kg, maksymalna 4,50 kg.

3. Okrywa włosowa

Owłosienie jest stosunkowo delikatne, krótkie, ale gęste, z mocnymi włosami ościstymi. Uszy dobrze owłosione.

Małe i duże wady: zobacz: „Ogólne”

4. Znaki

Za znaki uważa się: żółte obramowane nozdrza, szczęki i uszy, a także białe obwódki oczu, powinny równomiernie otaczać oczy, gdy są zamknięte. Dwie żółte plamki u nasady uszu i żółte pojedyncze włoski ościste na tułowiu muszą być wyraźnie widoczne.

Niezbýt duży klin na szyi jest koloru od żółtego do brązowego. Żółte kropki na palcach przednich kończyn muszą być wyraźnie widoczne na tle ciemnych włosów. Żółte włoski ościste na tułowiu, wśród ciemnego umaszczenia powinny wstępować po bokach – jeśli to możliwe – aż do połowy górnej części tułowia, także na klatce piersiowej, tylnej części korpusu, tylnej części przednich kończyn. Powinny być równomiernie rozłożone. Im są wyraźniejsze, tym lepsze. Żółty kolor na włosach ościstych powinien sięgać do połowy ich długości.

Małe wady: słabe, niewyraźne znaki. Słabe i nierównomierne rozmieszczenie żółtych włosków ościstych. Nieznaczne przerwy w obramowaniu oka lub szczęki.

Duże wady: Zdecydowanie słabe znaki. Brak obwódok oczu, szczęki lub uszu. Rozmyte granice znaków..

5. Barwa okrywy

Hodowane są w trzech odmianach kolorystycznych: czarnej, niebieskiej u brązowej (hawana). Kolor pokrywy tułowia, głowy, uszu, nóg i wierzchołka ogona jest zdecydowanie błyszczący (czarny, niebieski, brązowy). Brzuch, wewnętrzna strona nóg, wewnętrzna strona uszu, podbródek i spód ogona są białawe. Żółty pas włosków ościstych z boku tułowia oddziela kolorową część tułowia od białawego brzucha. Kolor oczu jest ciemnobrązowy u zwierząt czarnych, niebieskoszary u zwierząt niebieskich i brązowy z lekko przezroczystą czerwienią u zwierząt brązowych. Pazurki są ciemnorogowe.

Małe wady: nieco matowy lub pozbawiony połysku kolor wierzchniej okrywy. Nieznaczne różnice w kolorze. Nieznaczne ilości białych włosków na górnej części tułowia, głowie i uszach. Owłosienie nieco rdzawe.

Duże wady: Kolor wierzchni na tułowiu mocno przeplatany siwymi włoskami (srebrzenie), lub zdecydowanie rdzawy. Białe plamy lub skupiska białych włosów na owłosieniu kolorowym. Kolor oczu inny niż zalecany. Dwa różne kolory pazurków, lub pazurki bez pigmentu.

6. Podszycie

Podszycie jest ciemnoniebieskie na całym ciele, łącznie z brzuchem. Podszycie spodniej strony ogona nie jest brane pod uwagę przy ocenie.

Małe wady: jasny lub rozproszony kolor podszycia. Barwa podszycia na brzuchu tylko w okolicy klatki piersiowej.

Duże wady: Dużo białych włosów w podszyciu. Całkowicie białe podszycie. Całkowity brak niebieskiego koloru na podszyciu brzucha.

7. Stan zdrowie i opieka

Zobacz „Ogólne”.

45. Morawski biały brązowooki

EE: Mährisches weißes braunäugiges Kaninchen

Grupa: rasy średnie

Dane do oceny:

Punkty

1. Typ, kształt budowa ciała	20
2. Waga	10
3. Okrywa włosowa	20
4. Głowa i uszy	15
5. Barwa okrywy	15
6. Barwa podszycia	15

1. Typ, kształt, i budowa ciała

Korpus jest krótki i cylindrycznie ukształtowany. Szyja jest krótka, także nogi są krótkie lecz mocne.

Małe wady: zobacz: „Ogólne”. Także nieco długi tułów, długie i słabe kończyny przednie.

Duże wady: zobacz: „Ogólne”.

2. Waga

Skala ocen

Kg	3,00 do 3,20	ponad 3,20 do 3,50	ponad 3,50 do 4,50
Punkty	8	9	10

Waga normalna ponad 3,50 kg, minimalna 3,00 kg, maksymalna 4,50 kg.

3. Okrywa włosowa

Owłosienie jest stosunkowo delikatne, krótkie i cienkie, jednak wyraźnie i równomiernie rozmieszczone włosy ościste. Uszy są dobrze owłosione.

Małe i duże wady: zobacz „Ogólne”.

4. Głowa i uszy

Głowa jest krótka, z szerokim czołem i szeroką kufą. Uszy są stabilne i dobrej struktury. Noszone są w pozycji pionowej. Długość uszu od 10,0 do 11,0 cm.

Małe wady: Niewłaściwy kształt głowy.

Duże wady: Kształt głowy znacznie odbiegający od typu. Uszy krótsze niż 9,0 cm, dłuższe niż 12,0 cm.

5. Barwa okrywy

Kolor okrywy włosowej jest czysto biały, bez jakichkolwiek włosków kolorowych. Oczy są brązowe, pazury w kolorze rogowym.

Małe wady: nieco żółtawy odcień koloru wierzchniego, niewiele zabarwionych końcówek włosów ościstych.

Duże wady Mocno żółty odcień pokrywy włosowej. Inny kolor oczu niż wymagany. Całe ciało pokryte kolorowymi końcówkami włosów ościstych.

6. Barwa podszycia

Podszycie jest czysto białe, bez innych włosków kolorowych.

Małe wady: Jasny, mysioszary odcień podszycia u młodych zwierząt.

Duże wady: Brązowawy lub niebieskawy odcień podszycia.

7. Stan zdrowia i opieka

Zobacz „Ogólne”

Filatelistyka

1. **Republika Gabonu** (państwo położone w środkowej Afryce nad Oceanem Atlantyckim. Od 17.08.1960 roku niepodległość uzyskana od Francji, język urzędowy francuski) wprowadziła w roku 2020 do obiegu pocztowego dwa bloczki znaczków pocztowych przedstawiających gołębie rasowe.

Bloczek nr 1 przedstawia następujące rasy gołębi, od góry z lewej: murzyny szmalkaldzkie, saksoński polny kolorowy, niżej – saksoński tarczowy i duński szczygieł. Na znaczku są pokazane bije uzbeckie.

Bloczek nr 2 przedstawia od góry z lewej: gdańskie wysokolotne i lazurka. Na znaczkach są, od lewej: garlacz francuski, barwnogłówki królewieckie i pawik.

2. **Pocztą Iraku** wprowadziła w roku 2016 do obiegu pocztowego znaczki pocztowe przedstawiające zwierzęta z farmy: psa, kota, króliki, kury i kurczęta i gołębie (pawik i turyński mnich).

3. **Pocztą Rwandy** (państwo w śród-wsch. Afryce) wprowadziła w roku 1978 serię znaczków pocztowych przedstawiających zwierzęta gospodarskie: indyki, króliki, kozy, bydło mięsne, bydło mleczne i owce, świnie, kury, ptaki wodne (kaczki i gęsi).

4. **Pocztą Wietnamu** wprowadziła w roku 1987 do obiegu pocztowego znaczki przedstawiające ryby akwariowe, od lewej: danio tęczowy, brzanka różowa, bojownik wspaniały syjamski (samica), brzanka sumatrzeńska, grubowarg dwubarwny, bojownik wspaniały syjamski (samiec) i bocja srebrna.

5. **Poczta Republiki Wybrzeża Kości Słoniowej** (państwo położone na północnym wybrzeżu zatoki Gwinejskiej, nad Oceanem Atlantyckim, język urzędowy francuski) wprowadziła w roku 2013 do obiegu pocztowego bloczek ze znaczkami przedstawiającymi dzikie ptaki, od lewej: łowczyk białoszy, słonecznica, koroniec siodłaty, pomurnik, kacykowiec rdzaworzytny i ibis szkarłatny.

6. **Poczta Bułgarii** wprowadziła (bez daty) do obiegu pocztowego znaczki przedstawiające zwierzęta w Ogrodzie Zoologicznym w Sofii, od lewej: koziorożec syberyjski, niedźwiedź polarny, lew, szympan, tygrys, słoń, bizon i kangur.

7. **Poczta Polska** wprowadziła w roku 1967 do obiegu pocztowe znaczki przedstawiające motyle dzienne, od lewej: rusalka pawik, rusalka żałobnik, pokrzywnik, paź królowej, siarecznik, polowiec szachownica, modraszka arion, rusalka admirał i mieniak tęczywice.

Prezentowane walory filatelistyczne pochodzą ze zbiorów pana Janusza Marchelskiego, pani Joanny Mitury (bułgarskie) i Zdzisława Jakubanis (polskie)

Opracowanie: Zdzisław Jakubanis